

UYGULAMADA ÇOCUK YARGILAMASI: İSTANBUL ANADOLU ADLİYESİ ÇOCUK MAHKEMELERİNDE DOSYA İNCELEMESİ

Arş. Gör. Saliha Merve Kaya
salihamerve@hotmail.com

İbn Haldun Üniversitesi Ceza
ve Ceza Muhakemesi ABD

Çalışmanın Amacı, Kapsamı, Metodu

- HSK'dan İzin, İncelenen Dosya Sayısı (100 Dosya, 118 Suça Sürüklenen Çocuk)
- Çalışmanın Amacı (Adalet sisteminin etkinliğini bilhassa eksik yönlerini ortaya koyarak bunların giderilmesi için çözümler sunmaktır)
- Yüz yüze Görüşmeler
- Ulusalüstü İnsan Hakları Hukuku Belgeleri (ÇHS, Riyad-Havana-Pekin Kuralları, BM Genel Yorum 10-14), Literatür, UYAP (Yayımlanmayan Yargıtay Kararlar), Dosyalarda Bakılan Hususlar
- Metot (100 dava dosyası rastgele seçilmiş , Bulgular temsili değil, Yargıtay Kararları ve Adalet Bakanlığı'nın Yayımladığı İstatistikler ile desteklendiğinde bir yargıya ulaşılabilir. Çalışmanın amacı çocuk adalet sistemine ilişkin genel sonuçlar çıkartmaktan ziyade çocukların haklarının kısıtlandığı hususları ortaya koymaktır. Bir çocuğun dahi hakkının kısıtlanmasını tek başına değerliydi. Böyle bir tespit, benzer durumların da yaşandığının bir göstergesi olacaktır.)

Değerlendirilecek Hususlar

1. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, tüm çocukları koruyucu niteliği haiz olmalı
2. Ara kurumların ihdas edilmesi gerekmektedir
3. Çocuklara özgü adalet sisteminin varlığı şarttır
4. Adil yargılanma hakkını etkileyen bir kaç hususlar
5. Sosyal İnceleme Raporları ve Adli Tıp Raporları
6. Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler ve Güvenlik Tedbirleri

1. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

- **ÇKK, çocukları ikiye ayırmıştır:** Suça sürüklenen çocuk ve korunma ihtiyacı olan çocuk
- **ÇKK'nın 1. Maddesinde Kanunun amacının;**
“ (1) Bu Kanunun amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.”
- 50 maddeden oluşan **ÇKK'nın 15. maddesinden itibaren hükümler, suça sürüklenen çocukların yargılanması ve çocuk adalet sistemindeki kurum ve makamların işleyişine ilişkindir.** Nedeni ise ÇKK'nun, ÇKK'dan önce yürürlükte olan 2253 sayılı “Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görevi ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun”un devamı niteliğinde olmasıdır. Bu itibarla, Kanunda, **korunma ihtiyacı içerisindeki çocukların haklarını korunmasına ilişkin pek fazla hüküm bulunmamaktadır.**
- Bununla birlikte, suça sürüklenen çocuklar hakkında **fazlaca hüküm bulunması, onların haklarının yeterince korunduğu anlamına da gelmemelidir.**

2. Ara Kurumların İhdas Edilmesi Gerekmemektedir

- Görüşüne başvurduğumuz hakimlerin hepsi sistemin en problemlı yanının; çocuğun suçı karıştığı andan itibaren sistemden dışarı çıkmaları için etkin kurumların olmadığı, genelde çocuk hakkında kamu davası açılıp, kendisini mahkeme karşısında bulduğunu ifade etmişlerdir.
- Özellikle hafif ve orta ağırlıktaki suçların, ceza sistemi dışında çözülmesi sağlanmalıdır. Bu anlamda mevzuatta, ara kurumların ihdası hakkında ivedilikle düzenleme yapılmalıdır.

2. Ara Kurumların İhdas Edilmesi Gerekmektedir

- Bu ara kurum nasıl olmalı? Hakim Beyin önerisi- tek merkez kurulması
- “Onarıcı Adalet Programlarının Ceza Konularında Kullanılmasına İlişkin BM Temel İlkelerinde” onarıcı süreçler arasında bahsedilen konferans, onarıcı çemberler gibi programları düşünülebilir.

2. Ara kurumların ihdas edilmesi gerekmektedir

- *Diversiyon, suç işleyen kişilerin tekrar suç işlemelerinin önlenmesi, topluma kazandırılmaları için geliştirilmiş bir programdır. Bir yandan mahkeme masraflarını azaltmak için de uygulandığı söylenebilir. Her ülkenin sosyo-ekonomik-kültürel yapısına göre değişen çeşitli diversiyon programları bulunmaktadır. Türk hukuk sisteminde uzlaşma, kamu davasının açılmasının ertelenmesi, şartlı salıverme gibi kurumlar diversiyona örnek gösterilebilecekken; örneğin Amerika'da aile terapisi, vaka yönetimi, fail-mağdur arabuluculuğu, bireysel tedavi diversiyon içerisinde değerlendirilebilecektir. Günümüzde diversiyonu açıklarken onarıcı adalet kavramı üzerinde durulsa da esasında diversiyonun arkasında **damgalama teorisi yatmaktadır. Bu suç teorisi, suçu nedenleri ile değil; suça ve suçluya gösterilen davranışlar üzerine yoğunlaşmakta, bir defa suç işleyen kişinin tekrar suç işlemesinin önüne geçilmesi için toplumun suçluyu dışlamaması ve suçlunun yaptığı hataların farkına varması için onu yönlendirmesidir.***

2. Ara kurumların ihdas edilmesi gerekmektedir

- Uzlaşma, kamu davasını açmada takdir yetkisi, ön ödeme, yargılama sonunda verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması, cezanın ertelenmesi; infaz aşamasında uygulanan şartlı salıverilme gibi kurumlar diversiyona örnek gösterilebilir.
- Çocuklara özgü hükümler çok az. Kuvvetlendirilmesi gerekir.

3. Çocuklara Özgü Adalet Sisteminin Varlığı Şarttır

- ÇHS'nin 40/3. fıkrasında, suça sürüklenen çocuklara özgü "**yasalar, usuller, onunla ilgili makam ve kuruluşlar**"ın kurulması gerektiği ifade edilmiştir. Türk Hukuk sisteminde ise;
  1. Çocuklara özgü hüküm bulunmayan hallerde, yetişkinlere uygulanan hükümler, doğrudan çocuklara uygulanmaktadır. (ÇKK 42/1)
  2. Kurulan kurum ve makamlar ise Türkiye'nin her yerinde yapılmış değildir. Örneğin çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde çocuk genel mahkemede yargılanmakta (ÇKK 48/Geçici Madde 1/3),
  3. Yetişkin ve çocuğun birlikte suç işlemesi durumunda davaların birleştirilmesine karar verilirse dava genel mahkemede görülmekte (ÇKK 17/3, ÇKKUY 7/3), **(hakimin çocuğa özgü duyarlılık geliştirilmesi mümkün değil)**
  4. Soruşturma aşamasında çocuk hakkında tutuklama kararı, sulh ceza hakimliği tarafından verilmektedir (CMK 101/1).

3. Çocuklara Özgü Adalet Sisteminin Varlığı Şarttır

- Bu kurum ve makamlara atanacak kişilerin (Hakim, Savcı, Sosyal Çalışma Görevlisi, Kolluğun Çocuk Birimindeki Personel) çocuk haklarında eğitim almış olma şartı aranmadığı gibi, meslek içi eğitim alma zorunlulukları da getirilmemiştir. Çocuk hakları alanında eğitim almamış kişilerin çalışmalarına imkân sağlayan bir sistemde, hak ihlallerinden çok sık bahsediliyor olabilir.**

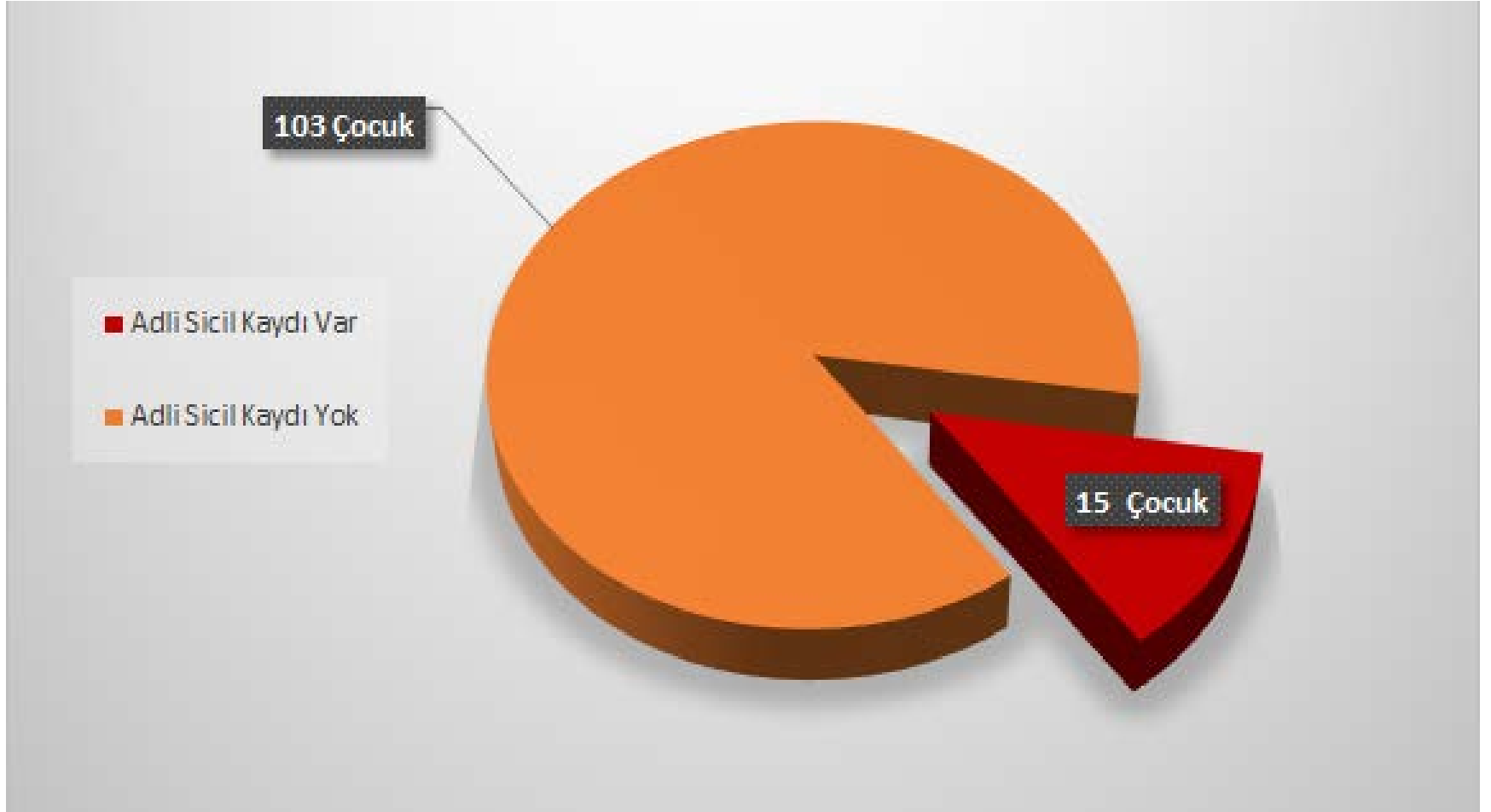
3. Çocuklara Özgü Adalet Sisteminin Varlığı Şarttı

- **Hakim ve Savcıların atamalarında çocuk mahkemesinde çalışma konusunda istekli olup olmadıkları, çocuk mahkemesinde çalışırken katılmaları zorunlu herhangi bir eğitim programı da bulunmamaktadır. Yine istekli olup olmadıkları sorulmadan başka bir mahkemeye atanabilmekte;** bu durum hakimlerin oluşturulan bilgi birikimini yok etmektedir.
- Sadece kolluğun çocuk birimindeki personele değil, **genel kolluğa da eğitim verilmelidir**

3. Çocuklara Özgü Adalet Sisteminin Varlığı Şarttır

- Görüşüne başvurulmuş çocuk mahkemesi hâkimlerinden bir diğeri, sistemde bazı çocukların devamlı suçta sürüklendiğini, ilk defa suçta sürüklenen çocuklara kıyasla sayılarının oldukça az olduğunu; ancak haklarında onlarca açılan dava bulunduğunu, devamlı suçta sürüklenen ve “suç makinesi” haline gelen bu çocuklara ilişkin özel düzenleme yapılmasının önemli ve gerekli olduğunu ifade etmiştir.

Grafik 1: İstanbul Anadolu Adliyesi Çocuk Mahkemesinde İncelenen Yüz Dava Dosyasında Yüz On Sekiz Çocuğun Adli Sicil Kaydının İstatistiği

4. Adil Yargılanma Hakkını Etkileyen Hususlar

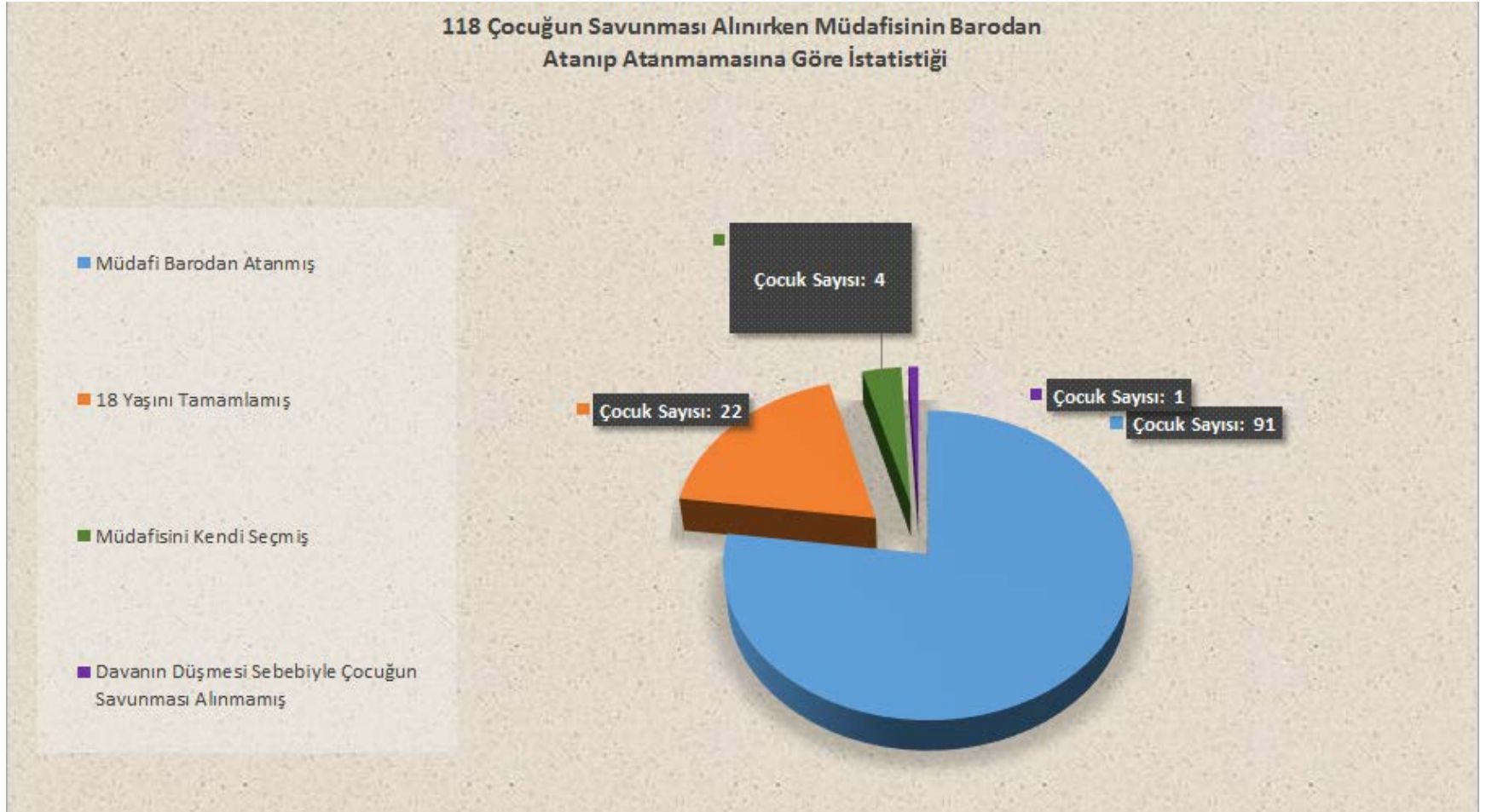
- a. Savunma Hakkı
- b. Makul Sürede Yargılanma Hakkı

a. Savunma Hakkı

- **Çocuğun Kendini Müdafî Yardımıyla Savunma Hakkı**

Türk hukuk mevzuatında, ücreti devlet tarafından ödenen zorunlu müdafîlik kurumu getirilmiştir. Suça sürüklenen çocuğun müdafîsinin olmaması durumunda istemi aranmaksızın baro tarafından müdafî görevlendirilmektedir (CMK 150/2).

Grafik 2: İstanbul Anadolu Adliyesi Çocuk Mahkemelerinde İncelenen Dava Dosyalarında Yüz On Sekiz Çocuğun Savunması Alınırken Müdafisinin Barodan Atanıp Atanmamasına Göre İstatistiği

Müdafî Yardımıyla Savunma Hakkı

- İncelenen dosyaların bazılarında, avukatların duruşmaya katılmayacaklarına ilişkin mazeret bildirerek **müvekkillerinin dosyasını takip etme konusunda ihmalkâr davrandıkları (mazeret dilekçesi), çoğu dosyada ise avukatlara son sözleri sorulduğunda kalıplaşmış cevaplar verdikleri görülmektedir. Bunun sebebi, müdafilerin CMK ile atanmaları, çocuk haklarına ilişkin yeterli eğitime sahip olmamaları ve ödenen ücretin düşük olması olabilir. Bir kaç dosyada avukatlara ödeme yapılmadığı için avukatların görevi kabul etmedikleri bu yüzden de atama yapılamadığı görülmektedir. (Bir dosyanın esas tarihi 2010, diğeri 2009)**
- Suça sürüklenen çocuğun savunma hakkını sağlamada sadece avukat temini yeterli değildir, ayrıca avukatın, alanında yeterli eğitim ve deneyime sahip olması gerekmektedir. Ancak çocuk mahkemelerine atanacak müdafinin, çocuk hukukunda eğitim almış olma şartı aranmamaktadır. **CMK atamalarından önce, baroların avukatlara eğitim verme zorunluluğu da bulunmamaktadır. Bu husus, her baronun takdirine bırakılmıştır.** Bazı barolar tarafından CMK atamalarından önce avukatlara kısa süreli de olsa eğitim alma zorunluluğu getirilirken, bazıları tarafından böyle bir şart getirilmemektedir.

b. Makul Sürede Yargılanma Hakkı

- Her kişi davasının gecikmeksizin bir karara bağlanması hakkında sahiptir. (AİHS 6/1, ÇHS 40/2-b-iii, Pekin Kuralları 20, GY No.10 23/g)
- Makul süre, suça sürüklenen çocuğa suç isnat edilmesi ile başlayan ve hükmün kesinleşmesi ile son bulan süreci ifade etmektedir.
- Davanın makul bir sürede görülüp görülmediğinin değerlendirilmesi, her davanın özelliğine göre değişmektedir. AİHM, makul süre değerlendirmesinde şu üç ölçütü birlikte dikkate almaktadır: a) Davanın karmaşıklığı, b) Başvurucunun tutumu, c) Yetkili makamların tutumu.
- AİHM, hızlı bir yargılama gerektiren davalarda, iki yıllık süreyi makul süre olarak görmemektedir.

Makul Sürede Yargılanma Hakkını Etkileyen Hususlardan Biri:

- **Çocuğun Duruşmada Hazır Bulunmaması**

Duruşmadan kaçmasında sadece çocuğu sorumlu tutmak yerinde bir yaklaşım değildir. Bazı durumlarda, çocuğun sorumluluğu olduğu kadar devletin de sorumluluğu bulunmaktadır. Suça sürüklenen çocuğa aylarca hatta yıllarca ulaşamadığı vakıadır.

Örneğin, incelenen dosyaların birinde, ilk celsede yakalama kararı verilen çocuğun on altıncı celsede yakalandığı görülmüştür. (6. Çocuk Mahkemesi 2013/495). Hakkında yakalama kararı bulunan çocuğun aylarca bulunamamasında devletin sorumluluğunun olduğu kanaatindeyiz. (çağrı kağıdı ile çağrıldı-zorla getirilme-yakalama)

5.Sosyal İnceleme Raporları

- SİR, çocuğun duygusal, sosyal ve bilişsel özelliklerini, öncelikle ailesi olmak üzere içinde yaşadığı çevresel (akran, okul, mahalle, iş, boş zaman imkânları gibi) koşulları hakkında iddia edilen suça ilişkin bilgileri ve çocuğun topluma kazandırılması için gerekli müdahaleleri öngören belgedir. Çocuk adalet sistemini, çocuk adalet sistemi yapan sosyal inceleme raporlarıdır denilebilir. SİR'in nitel ve nicel açıdan yeterli olması, o sistemin çocuğa ne derece öncelik ve önem verdiğini göstermektedir. SİR'in hazırlanması, **yargılamanın şahsiliği ilkesi** açısından ayrıca önemli ve gereklidir.

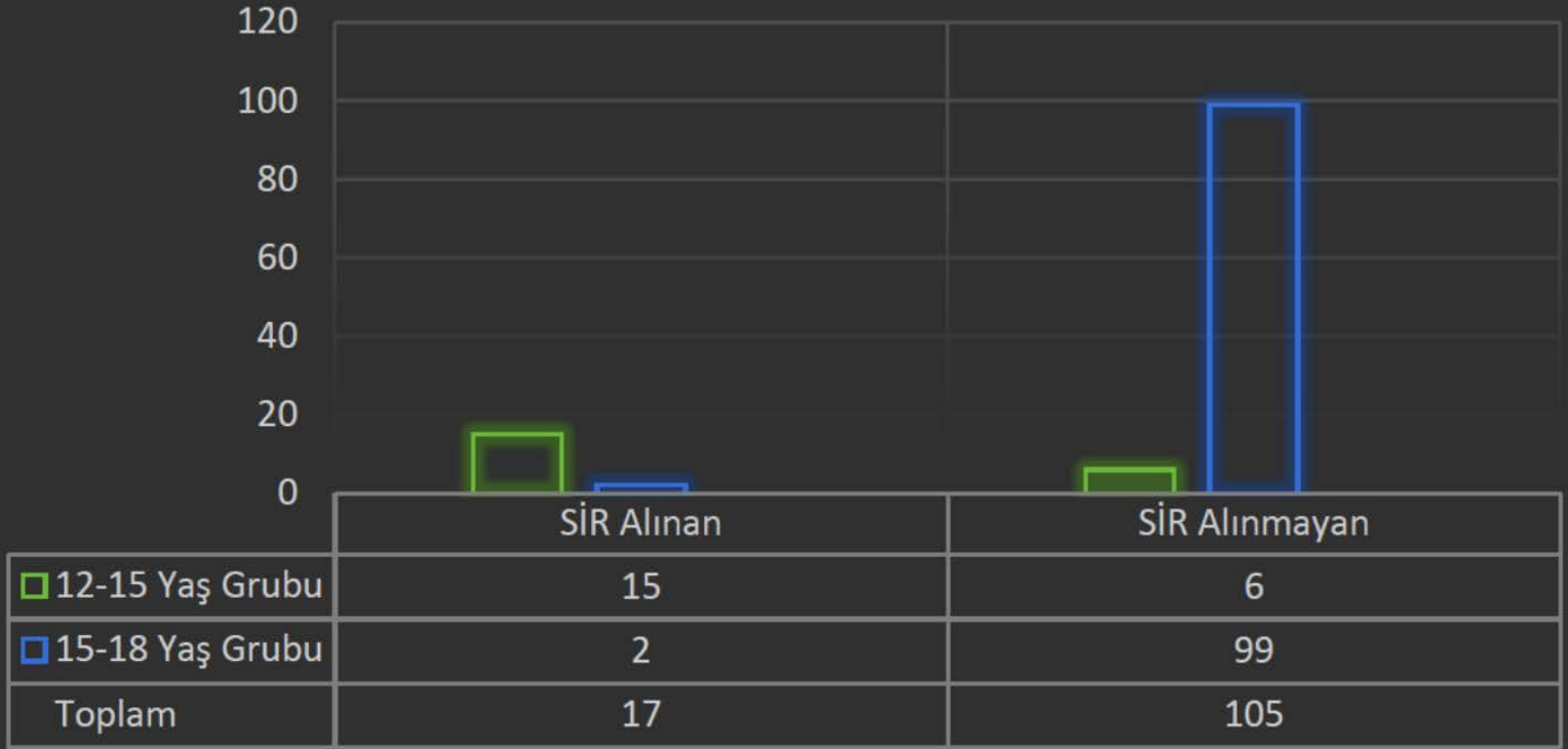
SİR'DE OLMASI GEREKENLER

- **ÇKKUY'nin 21. maddesi:** *“(1) Sosyal inceleme raporlarında yapılan incelemenin özelliğine ve verilen görevin niteliğine göre aşağıdaki hususların tamamına veya bir kısmına yer verilir;*
- *a) Hakkında inceleme yapılması talep edilen çocuğun;*
- *1) Doğumundan başlayarak geçirdiği gelişim aşamaları,*
- *2) Fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve moral gelişim özellikleri,*
- *3) Ailesinin toplumsal, ekonomik ve kültürel durumu,*
- *4) Aile bireyleri arasındaki ilişki,*
- *5) Okul ve iş ortamı ile boş zamanlarını değerlendirdiği çevre,*
- *6) İçinde bulunduğu hukukî durum ve adlî mercilerin müdahalelerini gerektiren olaylar,*
- *7) İnceleme sırasında uzmanlar tarafından tespit edilen davranışları,*
- *8) Suçluluklarına ve topluma uyumsuzluklarına veya korunmaya muhtaç olmalarına neden olan etkenler hakkında bilgiler,*
- *b) Çocuğun fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden incelenmesi sırasında elde edilen ve olayın açıklanması bakımından önemli görülen bilgiler,*
- *c) Çocuk hakkında Kanunun 5 inci maddesinde gösterilen tedbirlerden hangisinin yararlı olacağına, tedbirin yanında denetim altına alınmasına gerek olup olmadığına dair öneriler,*
- *d) Çocuk hakkındaki tedbir veya denetim kararlarının ne kadar süre ile uygulanması gerektiğine ilişkin öneriler,*
- *e) Çocuklar ve ailelerine uygulanabilecek özel tretman veya psikiyatrik tedavi hususunda öneriler.”*

SİR'İN ALINMASI ZORUNLU MUDUR?

- ÇKK'nın 35/3. fıkrasına göre, mahkeme ya da hâkim, çocuk hakkında sosyal inceleme **yaptırmama gerekçesini kararında** göstermelidir. Hükümden anlaşılacağı üzere, SİR alınmamasını gerektirecek bir durum söz konusu olmadıkça SİR alınması zorunludur. **(mefhumu muhalifinden SİR alınmamasını gerektirecek bir durum olmadıkça SİR'in alınması zorunludur)**
- ÇKK'nın 35/1. fıkrasında ise mahkemeler, çocuk hâkimleri ve savcılar **gerektiğinde çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırır**, denilmektedir. Fıkroda geçen "gerektiğinde" ifadesinden ise sosyal inceleme yaptırılmasının ihtiyari olduğu sonucu çıkmaktadır. **Bir yandan, çocuklar hakkında sosyal inceleme yaptırılmamasının gerekçesi karara yazılmalıdır denilirken; diğer yandan da SİR alınması yetkili makamların takdirindedir denilmesi çelişkilidir.**
- Uygulamada ise ÇKK'nın 35/1. fıkrası (ikinci cümlesi); ***"Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur"*** – TCK 31. maddesinin gerekçesi

Grafik 4: İstanbul Anadolu Adliyesi Çocuk Mahkemelerinde İncelenen Yüz Dava Dosyasında Hakkında SİR Alınan Çocukların Yaş Gruplarına Göre İstatistiği

*Kavuşturmaya yer olmadığı kararı verilen 15-18 yaş grubu 4 çocuk tabloya dahil edilmiştir.

15-18 yaş arası çocuklar

- **Her mahkeme, neden SİR almadığını, benzer cümleler ile gerekçelendirmiştir . Mahkemelerin gerekçeleri şu şekildedir:**
- 2. **Çocuk Mahkemesi:** “Suça sürüklenen çocuğun şahsi ve sosyal durumu ile ilgili yeterli bilgi bulunduğundan, s.s. çocuğun suç tarihindeki yaşının **15’den büyük oluşu** da dikkate alınarak 5395 sayılı ÇKK’nın 35. maddesi gereğince sosyal inceleme raporu alınması gerekli görülmemiştir.” (2012/752)
- 5. **Çocuk Mahkemesi:** “Bizzat sanığın açıklaması ve dosya içeriğine göre çevreleriyle birlikte gözlenen sosyo-ekonomik kültürel durum, kişiliği, eğitim-öğretim durumu, suç zamanındaki ve hüküm tarihindeki yaşı gözetilerek hakkında SİR yapılmasına gerek duyulmamıştır.” (2013/352)
Örneğin bu dosyada çocuk hakkında kişisel, sosyal ve ekonomik durumu içeren rapor dahi yokken, mahkemenin, çocuğun “çevresiyle birlikte sosyo-ekonomik kültürel durumu” hakkında nasıl bilgi sahibi olduğunu anlamak zordur.
- 6. **Çocuk Mahkemesi:** “Dosyada suça sürüklenen çocuğun şahsi ve sosyal durumu ile ilgili yeterli bilgi bulunduğundan, suça sürüklenen çocuğun suç tarihindeki yaşının 15’den büyük oluşu da dikkate alınarak 5395 sayılı ÇKK’nın 35. Maddesi gereğince SİR alınması gerekli görülmemiştir.” (2013/439)
- “**Çocuğun şahsi, sosyal, eğitim ve ailevi durumu hakkında dosyada yeterli delil**”den kasıt: Kolluk tarafından alınan **kişisel, sosyal ve ekonomik araştırma raporundaki** ve sorgusu sırasında alınan bilgilerdir. (kolluk- zabıt katibi)
“**kişisel ve ekonomik durumu hakkında bilgi alınır.”(CMK 147)**
- Öte yandan **ÇKK’nın 35/3. fıkrasındaki düzenleme, mahkeme ve hâkimi sosyal inceleme raporu almaya değil, sosyal inceleme raporu almamak için gerekçe bulmaya itmektedir.**

Sonuç olarak SİR'İN ALINMASI ZORUNLU OLMALIDIR

- 12-15 yaş grubu çocuklar için SİR alınmaması bozma sebebi iken; Yargıtay'ın, 15-18 yaş grubu çocuklar hakkında sosyal inceleme yaptırılmasının zorunlu olmadığını ifade etmektedir. (Örn. Yargıtay 2. Ceza Dairesi, 26.11.2012 gün, E. 2012/24529, K. 2012/46853)
- **Hâlbuki yaş gruplarına göre bir ayırım yapılmaksızın, bütün suça sürüklenen çocuklar hakkında SİR alınması zorunlu olmalıdır.**

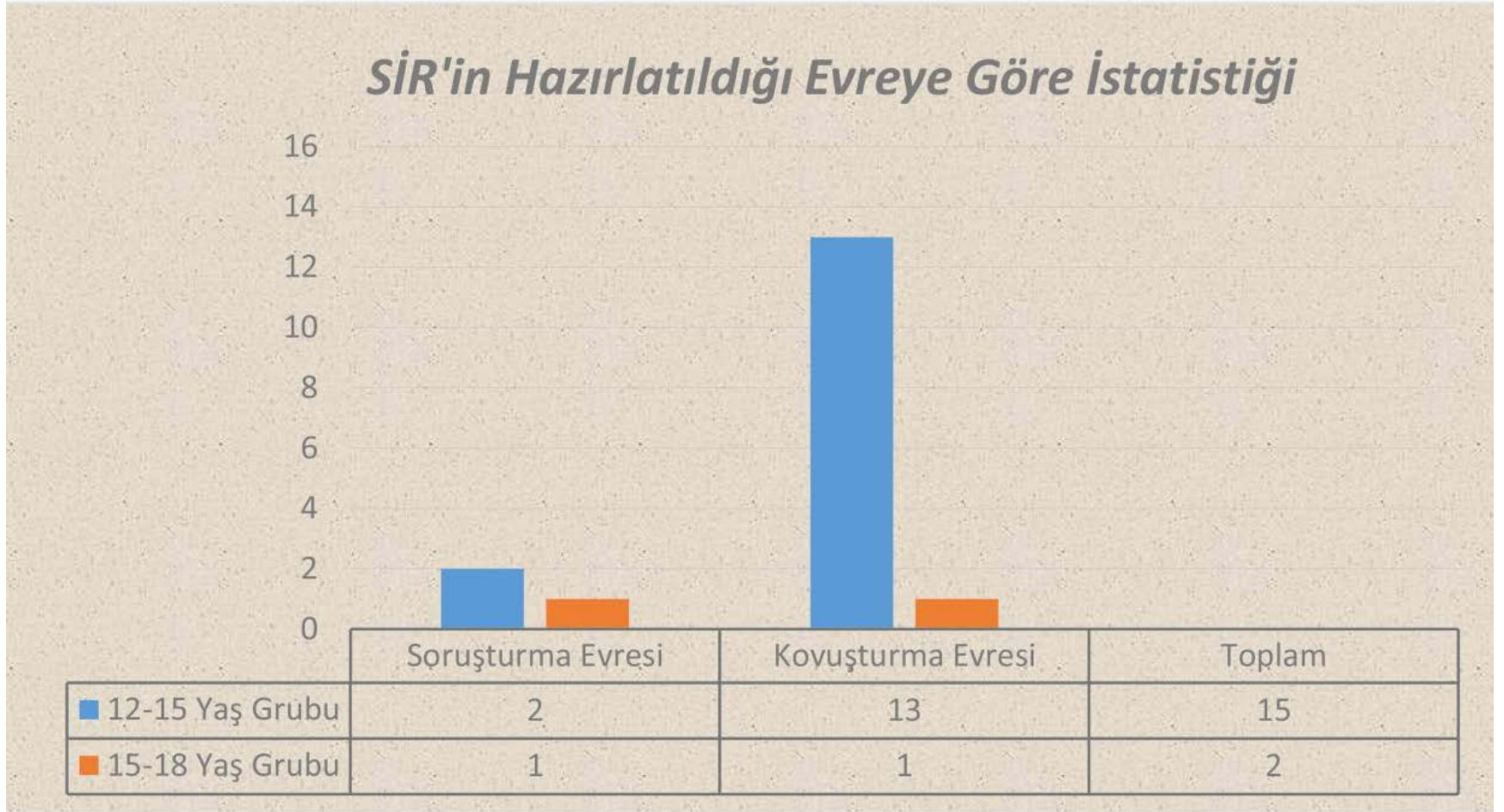
SİR NE ZAMAN ALINMALI?

- SİR'in soruşturma evresinde mi yoksa kovuşturma evresinde mi alınması gerektiğine ilişkin kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Uygulamada -istisnaları olmakla birlikte- SİR'in genellikle kovuşturma evresinde alındığı görülmektedir. Esasında SİR'in, soruşturma evresinde alınması ve **iddianamenin bir parçası haline** gelmesi yarar vardır.

Birincisi, SİR'in derhal alınmaması, **ihtiyaç içerisinde olan çocuğun içinde bulunduğu koşullara göre derhal tedbir kararı alınmasını sağlayabilecektir.**

İkincisi, 12-15 yaş grubundaki çocuğun ceza sorumluluğuna sahip olup olmadığı, **çocuğa suç isnat edildiği tarihteki durumuna bakılarak tespit edileceğinden, suç isnat edilen tarihten aylar sonra SİR alınması, çocuğun ceza sorumluluğuna sahip olup olmasında yardımcı olamayabilecektir.**

Grafik 5: İstanbul Anadolu Adliyesi Çocuk Mahkemelerinde İncelenen Dava Dosyalarında SİR'in Hazırlanıldığı Evreye Göre İstatistiği

SİR

- Ancak belirtmek gerekir ki incelenen SİR'lerdeki tespitler, **maalesef çocuğun içerisinde bulunduğu durumu tam anlamıyla yansıtmamaktadır**. Bunun sebepleri ise;

1. Fiziki Yetersizlik (Kısa süreli görüşme, Aile ile görüşme imkanının yokluğu, araç tahsisi)

Görüştüğümüz Sosyal çalışma görevlisi: "Adliyeden ayrılamadıkları, çağırdıkları ailelerin gelmedikleri, ziyarete gitmek istediklerinde araç tahsisinde sıkıntı yaşadıkları, aileyi ziyarete gittiklerinde ise devlete ait özel plakalı aracı gören komşuların bilgi almak için aileyi sıkıştırdığını ifade etmiştir"

2. Sosyal Çalışma Görevlisinden Kaynaklanan Problemler (Çocuk alanında uzman olmayanlardan seçilebilmektedir- ÇKK 3. MADDE "Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını",- Tedbirlere ilişkin bilgi yok)

İncelenen dosyalardan birinde SİR'in suça sürüklenen çocuğun okulundaki rehber öğretmen tarafından hazırlandığı görülmüştür.

Adli Tıp Raporu

- 12-15 yaş grubu çocukların ceza sorumluluğuna ilişkin değerlendirmede adli tıp raporu alınmaktadır. (ÇKKUY 20/4) Çünkü **çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektirmektedir**. Yargıtay, adli tıp raporu alınmadan çocuğun ceza sorumluluğu hakkında mahkeme tarafından verilen kararları bozmaktadır.
- 18 çocuk hakkında alınan adli tıp raporunda çocuğun **ceza sorumluluğu hakkında bilgi verildiği görülmüştür**. (Sadece bir raporda yapılan tıbbi incelemeye ilişkin bilgi yazılmıştır)

6. TEDBİRLER

a. Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

- Koruyucu ve destekleyici tedbirler, ÇKK'nın 5. maddesinde düzenlenmiştir. Bunlar; danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma tedbirleridir.
- Destekleyici tedbirler, çocuğun ailesi ile birlikte yaşamasını sağlamaya yönelikken; koruyucu tedbirler, çocuğun kendi aile ortamında bırakılmasının sakıncalı olduğu durumlarda ailesinden alınarak sosyal hizmet kuruluşuna veya koruyucu aile yanına yerleştirilmesine ya da evlat edindirilmesine yöneliktir.

Grafik 6: İstanbul Anadolu Adliyesi Çocuk Mahkemelerinde İncelenen Yüz Dava Dosyasında Yüz On Sekiz Suça Sürüklenen Çocuktan Kovuşturma Evresinde Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararı Verilenlerin İstatistiği

Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının İstatistiği

Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararı

- Çocuklar hakkında tedbir kararı verilmemesinin sebebi **tedbir kararının hâkim ve mahkemenin iş yükünü arttırması olabilir**. Bu husus, görüşüne başvurulmuş sosyal çalışma görevlisi; çocuk hâkimi ve mahkemenin, **tedbir kararı verdiklerinde çocuğun durumunu üçer aylık sürelerle takip etmesi gerektiğinden (ÇKK 8/2), zaten iş yükü olan hâkim/mahkemenin yükünü daha da arttırmakta**, bu durum, çocuk hâkimini ve mahkemeyi tedbir kararı vermemeye itmektir şeklindeki ifadesinden çıkarılmıştır.

Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

- Kovuşturma evresinde koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmeyen yüz on beş çocuk hakkında **soruşturma evresinde çocuk hâkimi tarafından koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmiş olabileceğini dikkate almak gerekir.**
- Görüşüne başvurulmuş çocuk savcısı, uygulamada suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma evresinde çok az tedbir talebinde bulunma ihtiyacı hissettiğini, bir oran vermek gerekirse **aşağı yukarı dokuz yüz çocuktan ortalama dokuz çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir isteminde bulunduğunu ifade etmiştir.** Söz konusu yüz on beş çocuk hakkında soruşturma evresinde, koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilip verilmediğini araştırmak mümkün olmamıştır. Çünkü suça sürüklenen çocuklar hakkında tedbir istemlerinin hangi çocuk mahkemesine gittiğini tespit etmek güçtür.
- **İlkokul terk çocuk** (Örneğin incelenen dosyalardan birinde kızının kaçırıldığından şüphelenerek şikayette bulunan baba; kızının ilkokul ikinci sınıf terk olduğunu, 4 yıldır okula gitmediğini ancak okumak istediğini ifade etmiştir. (6. Çocuk Mahkemesi 2013/633) Mağdur çocuk hakkında eğitim tedbirine hükmedilip hükmedilmediğine ilişkin çocuğun ikamet ettiği bölgeye bakan Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü aranarak bilgi istenmiş, kurum çocuk hakkında eğitim tedbirine ilişkin herhangi bir bilgi bulunmadığını ifade etmiştir.

b. Güvenlik Tedbirleri

- **Güvenlik tedbiri verilmesinin amacı**, toplumu tehlikeli kişiden korumak; suç işlemiş ancak ceza sorumluluğu olmayan kişinin güvenliğini sağlamak ve ona yardım etmektir.
- **İncelenen dava dosyalarında, hakkında güvenlik tedbirine hükmedilmesi zorunlu olan 12-15 yaş grubu sekiz çocuktan, biri hakkında mahkemenin güvenlik tedbirine hükmetmediği görülmüştür** (6. Çocuk Mahkemesi 2013/863).
- Bu kararı veren mahkemenin hâkimine, güvenlik tedbirine hükmetmemesinin nedeni sorulmuştur. Hâkim Bey, sosyal çalışma görevlisinin SİR'de tedbir önerisinde bulunulmamış olması sebebiyle güvenlik tedbirine hükmetmediğini ifade etmiştir.
- Bu konuya ilişkin görüşleri sorulan sosyal çalışma görevlisi, ceza sorumluluğu bulunmayan 12-15 yaş grubundaki tüm çocukların güvenlik tedbirine ihtiyacı olmadığını, örneğin, iki çocuğun kavga etmesi üzerine açılan kamu davasının kovuşturma evresinde, çocukların olayı unutup barışabildiklerini, yargılama sonunda hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilen çocuğa ise sırf kanuni zorunluluk olduğu için güvenlik tedbiri verilmesinin, **çocuğa unuttuğu olayın hatırlatılması anlamına geldiğini ifade etmiştir.**

Sabırla dinlediđiniz için teŝekkür ederiz...